

Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences (KNAW) KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

**Besprek "Lange oanrin" [Review of: K Zondag (2011) Lange oanrin, koarte sprong.
Twatalich ûnderwiis yn Fryslân tusken 1800 en 1980.]**

van der Meer, P.L.G.

published in

It Beaken

2011

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

document license

CC BY-NC-SA

[Link to publication in KNAW Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van der Meer, P. L. G. (2011). Besprek "Lange oanrin" [Review of: K Zondag (2011) Lange oanrin, koarte sprong. Twatalich ûnderwiis yn Fryslân tusken 1800 en 1980.]. *It Beaken*, 73(3/4), 198-199.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the KNAW public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the KNAW public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

pure@knaw.nl

Koen Zondag (2011)

Lange oanrin, koarte sprong. Twatalich ûnderwiis yn Fryslân tusken 1800 en 1980

Ljouwert: Afûk en Fryske Akademy

Peter van der Meer (Fryske Akademy)

Op 19 desimber 2009 krige Geart Vledder, âld-direkteur fan it Pedagogysk Advysburo, in eardere (digitale) ferzje fan dit boek oerlance, nammentlik de annotearre bibliografy (mei deselde titel) oer twatalich ûnderwiis yn Fryslân yn de jierren 1945-1970.

Sûnt syn beneaming yn 1969 as pedagogysk-didaktysk meiwurker oan it Pedagogysk Advysburo, hat Koen Zondag artikels en knipsels oer twatalich ûnderwiis sammele. Nei syn pensjonearring yn 1999 hat er besletten om wat mei dy samling te dwaan. Hy hat doe in grut tal titels fan boeken, brosjures, deiblêden en tydskriften byinoar swile. Om't dy titels net altyd genôch ynformaasje oer de ynhâld joegen, hat er by de measte titels in annotaasje skreaun. Zondag woe ek graach it ferbân yn en de ûntjouwning fan it twatalich ûnderwiis sjen litte.

It einresultaat is in kreas boek wurden oer it twatalich ûnderwiis yn Fryslân tusken 1800 en 1980, mei as titel *Lange oanrin, koarte sprong*. Dy titel hat er ûntliend oan de filosoof Cornelis Verhoeven, om oan te jaan dat it in soad ynspanning kostet om eat realisearje te kinnen, mar dat it resultaat faak minder is as hope en ferwachte wie. It boek mei de bibliografy fan Zondag is eins bedoeld as ferfolch op it boek gearstald troch M.K. Scholten, dat yn 1940 ophâldt: *Catalogus der Friesche taal en letterkunde en overige Friesche geschriften* (1941).

Yn 1950 waard yn Fryslân begûn mei njoggen proefskoallen, útkeazen troch de ûnderwiisynspeksje. Al rillegau waarden it twatalige skoallen: de Wet Cals fan 1955 makke it mooglik om it Frysk yn de earste trije klassen as fiertaal te brûken en as fak yn alle klassen fan it leger ûnderwiis. Yn 'e rin fan 'e jierren groeide it tal twatalige skoallen: fan 13 yn 1956 oant 84 yn 1965. Dêrnei naam it tal wer ôf, fan 79 skoallen yn 1969 oant 71 yn 1970.

Om 1970 hinne waard in grut tal skoallen fan twatalich wer ientalich, om't der gjin Frysktalige learkrêft yn de leechste klassen beneamd wurde koe, of om't de âlden harren soargen makken oer it nivo fan it Hollânsk fan 'e bern. Zondag hat in oersjoch makke fan 27 skoallen dy't op in stuit it twatalige systeem ynruile hawwe foar in ientalich ûnderwiissysteem. Hy jout dan benammen omtinken oan de lokale omstannichheden en

de persoanen en ynstânsjes (personeel en bestjoer), dy't mei dat proses anneks wiene. Neffens Zondag hawwe feroarings yn de taalkaart, fúzjes, wikselingen yn it personeel en de fraach nei de resultaten fan it Hollânsk in krusjale rol spile.

De digitale bibliografy sels telt no 720 titels, publisearre tusken 1945 en 1969, mar Koen Zondag is dwaande mei in oanfolling. De bibliografy is te finen op de webside fan Tresoar (<http://images.tresoar.nl/download/zondag-biblio.pdf>). Zondag hat keazen foar in gronologyske opset; binnen elk jier wurde de skriuwers alfabetysk neamd en foar elk jier hat er trije skiften oanholden: boeken, bondels en monografyen, dan de publikaasjes yn tydskriften en as lêste: publikaasjes yn deibleden.

Zondag syn boek jout in kreas oersjoch fan de skiednis fan it tastânkommen fan it twatalich ûnderwiis yn Fryslân nei de Twadde Wrâldoarloch, mei benammen omtinken foar de haadrolspilers: de ynstânsjes en de ûnderwiisminsken. It hat in hûdfol wurk west om de bibliografy gear te stallen, benammen om de publikaasjes yn de deiblêden byinoar te swyljen. It hat ek foar Koen Zondag sels in lange oanrin west, mar it hat ús yn alle gefallen in moai boek mei in tige brûkbere bibliografy oplevere! It is allinnich spitich dat der net oan tocht is om de bibliografy yn de foarm fan in CD oan it boek ta te heakjen.

